

KORUPCE PO ČESKU (A SLOVENSKU)

Tomáš Otáhal
NEWTON College

Úvodem

- V posledních letech se objevilo hodnocení transformačního procesu v ČR i na Slovensku
 - Hodnocení pozitivní (i.e. Loužek, 1999)
 - Hodnocení negativní (i.e. Sojka 2000, Schwarz, 2003)

Úvod - pokračování

- Shoda panuje v nutnosti fundamentální změny institucionálního rámce
 - Takovou změnu nelze úplně plánovat (Žídek, 2005)
 - Změna institucionálního rámce byla zneužita ve prospěch jednotlivců a zájmových skupin (Mlčoch, 2000, 2001)

Cíl

- Byla opravdu změna institucionálního rámce zneužita ve prospěch jednotlivců a zájmových skupin?
- A pokud ano, dalo se tomuto vývoji vůbec nějak předejít a jak?

Cíl: Hodnocení vývoje boje proti korupci v ČR a na Slovensku

Struktura přednášky

- Shrnutí vývoje a boje proti korupci v ČR a na Slovensku
- Empirická měření korupce v ČR a na Slovensku
- Výsledky srovnání

- 1989

- Československo jedna země
 - Téměř stejné hospodářské výsledky
 - Velmi podobný vývoj formálního institucionálního uspořádání (40 let.)
 - Velmi podobné neformální institucionální uspořádání (stejný jazyk, náboženské přesvědčení)
- ↓
- Velmi podobné výchozí korupční podmínky

1989 - 1992

- Stejná transformační strategie
 - 1992 – jiné výsledky voleb
 - Klaus = „co nejrychlejší“ privatizace
 - Mečiar = „větší“ politická kontrola
- ↓
- Konflikt strategií → rozdělení ČSFR

1993 - 1997

- **Česká republika**

- první případ Lizner 1996 (prodej informací)
- Harvardské fondy (mezera v zákonu)
- Šrejbr (podezřelé financování ODS)

- **Slovenská republika**

- odklon od kuponové privatizace k přímým prodejům (netransparentní způsob (Tříška, 2002))
- Ján Ducký, ministr hospodárstva, zastřelen (neprůhledná privatizace Nafta Gbely, falešné vývozní licence a směňky)
- Únos Jana Kováče juniora (Lexa uprchl)

1998 - 2006

- Václav Klaus
 - 1997 Návrh koncepce ofenzivních metod odhalování korupce pracovníků a funkcionářů veřejné správy
- Mikoláš Dzurinda
 - 2000 Národní akční plán boje proti korupci
- Miloš Zeman
 - 1998 Vládní program boje proti korupci v České republice (*Akce čisté ruce*)

Strategie boje proti korupci

- Miloš Zeman
 - Menší změny v organizační struktuře (přísnější kontrola)
 - Vzdělávání vládních úředníků
- Vladimír Špidla
 - Harmonizace s EU
 - Vzdělávání vládních úředníků
- Mikoláš Dzurinda
 - Reorganizace státní správy
 - Protikorupční jednotka (nový orgán státní správy)
 - 2004 Speciální soud boja proti korupcii a organizovanému zločinu (*agent provokatér, korunní svědek, odposlechy*)

Strategie - pokračování

- ČSSD
 - Neúspěch vládního programu boje proti korupci v České republice
 - Ministr financí Ivo Svoboda (podezření z vytunelování Liberty)
 - 2003 Generální sekretář MZ najal vraha Sabiny Slonkové (psala o korupci)
- SDK
 - Úspěch vládní represe
 - 2004 Gabriel Karlin HZDS (zatčen na základě agenta provokatéra)

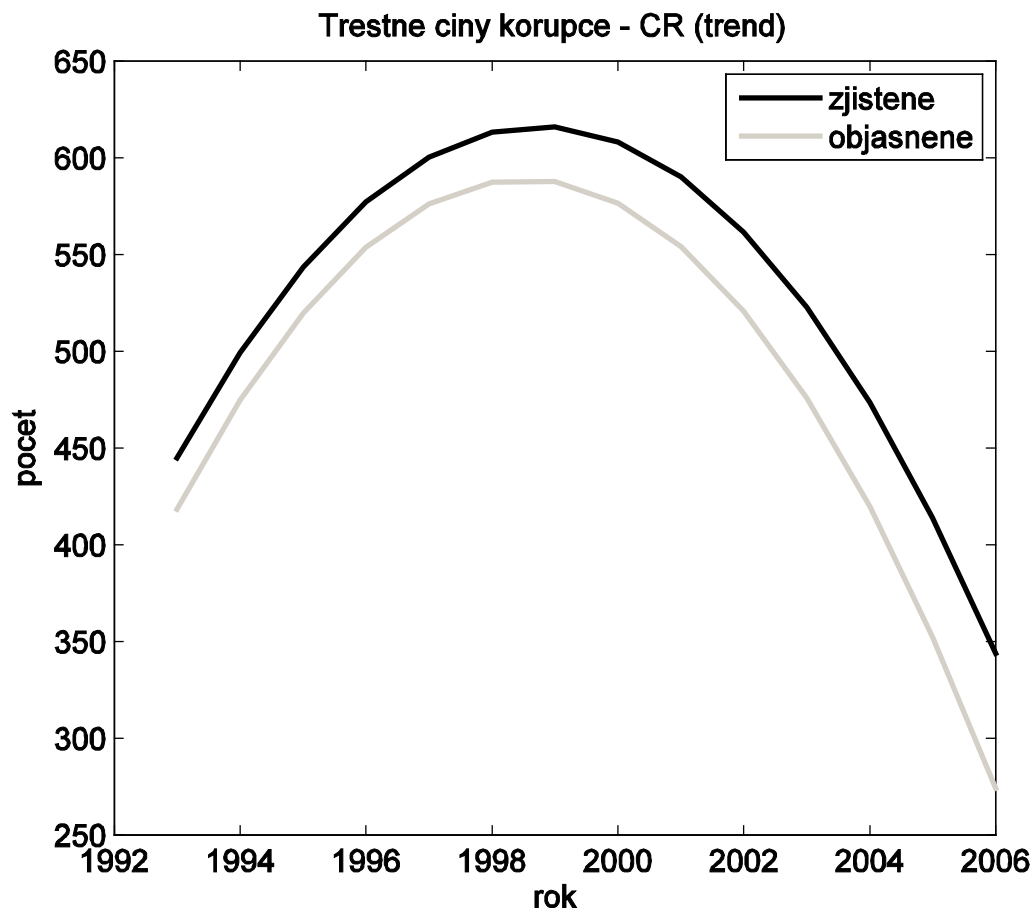
Shrnutí

- Vláda České republiky selhala
- Vláda Slovenské republiky prosadila relativně tvrdou represivní strategii

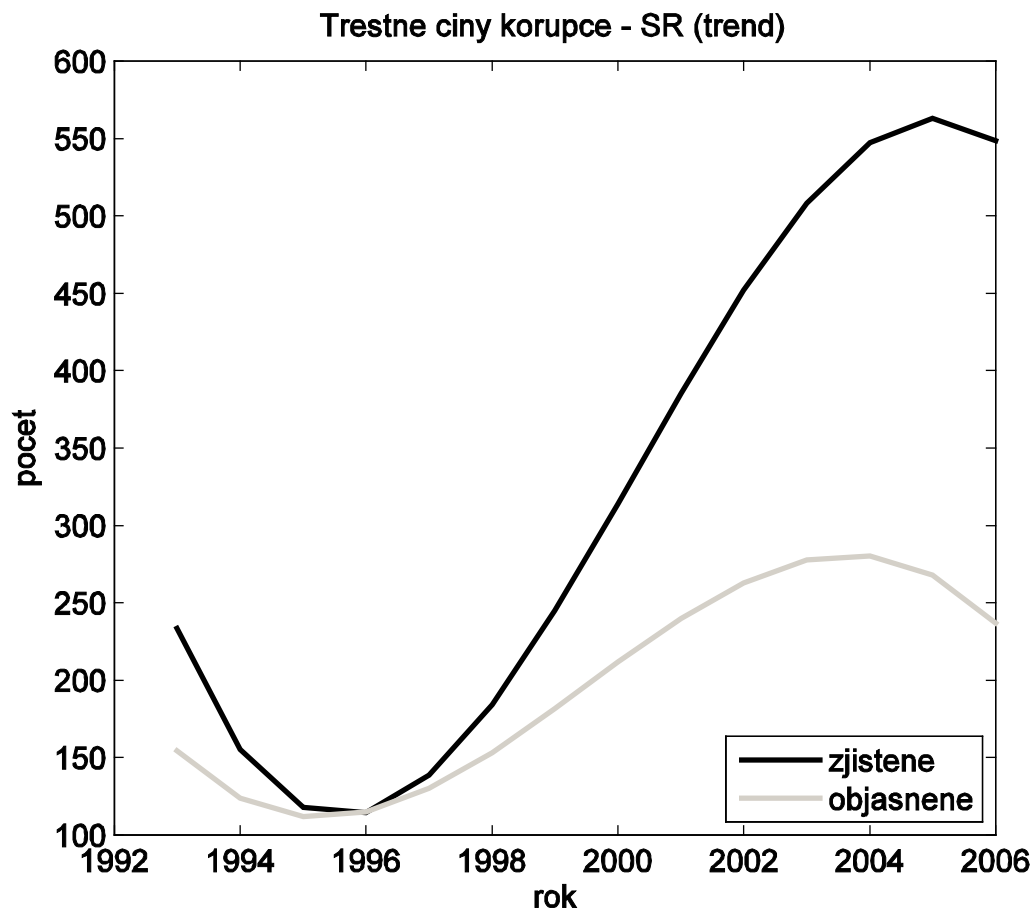
Empirické hodnocení

- Statistika trestných činů
- Index korupce Transparency International
- Metodologicky konzistentní průzkum veřejného mínění občanů, domácích i zahraničních podnikatelů

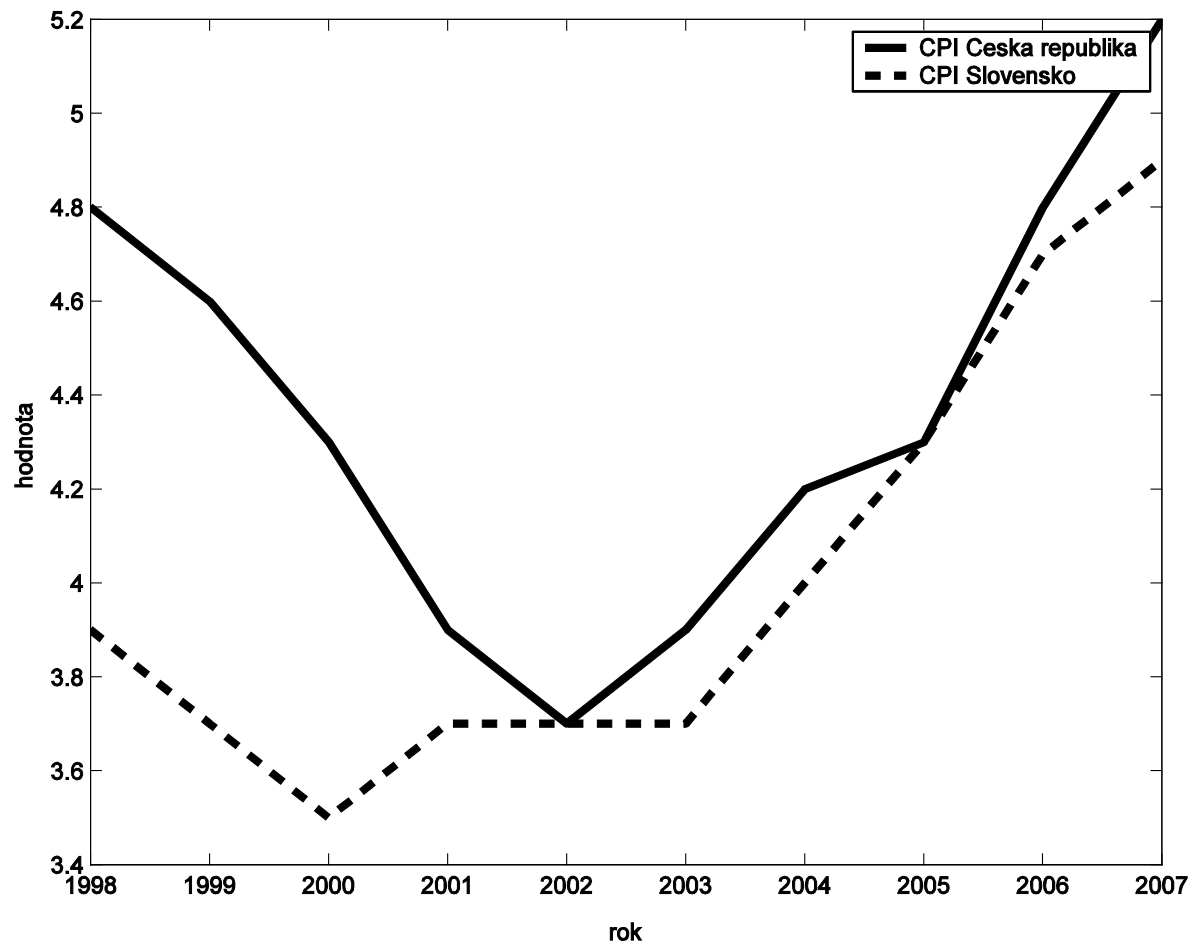
Statistika trestných činů

Statistika trestných činů SR

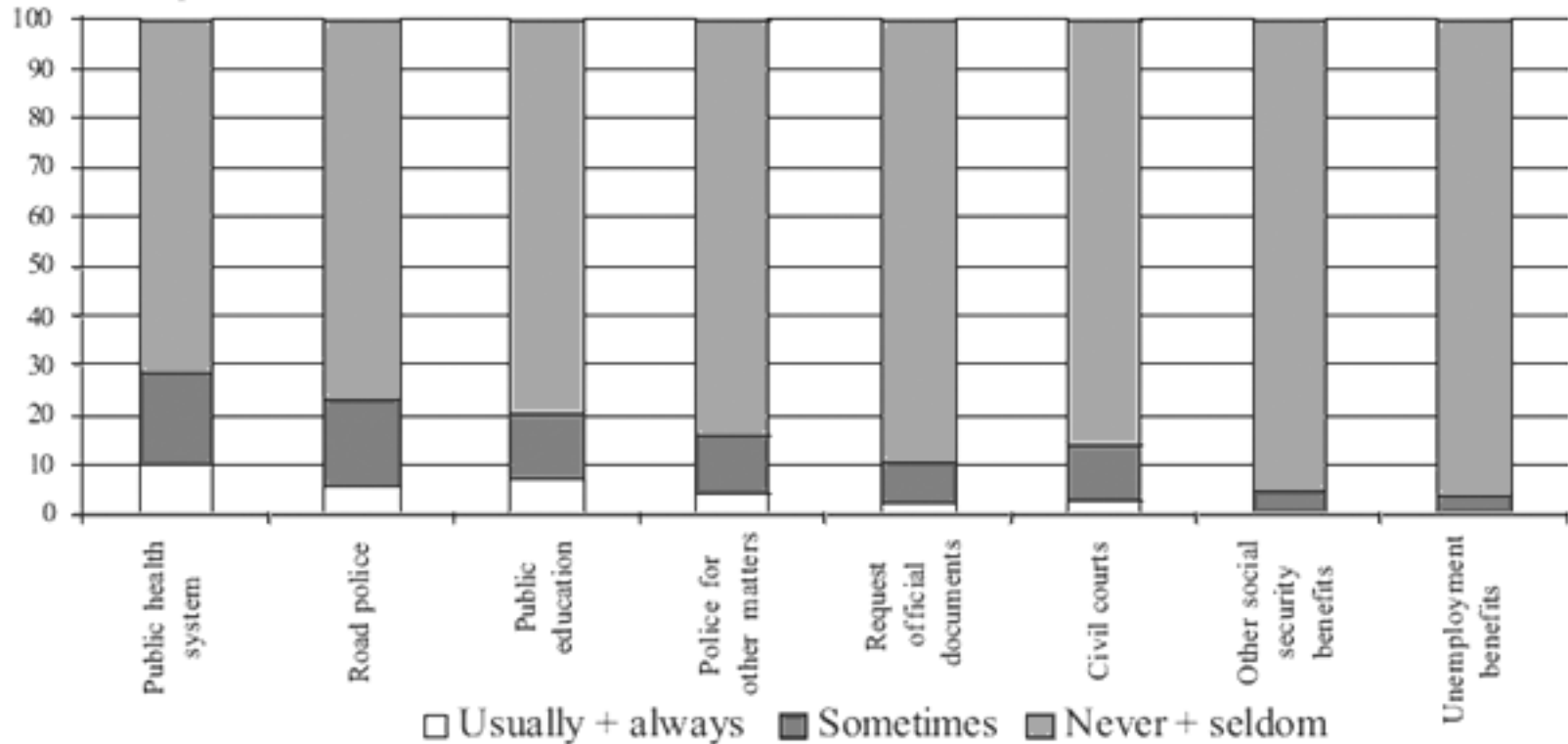
CPI ČR a SR

EBRD ČR

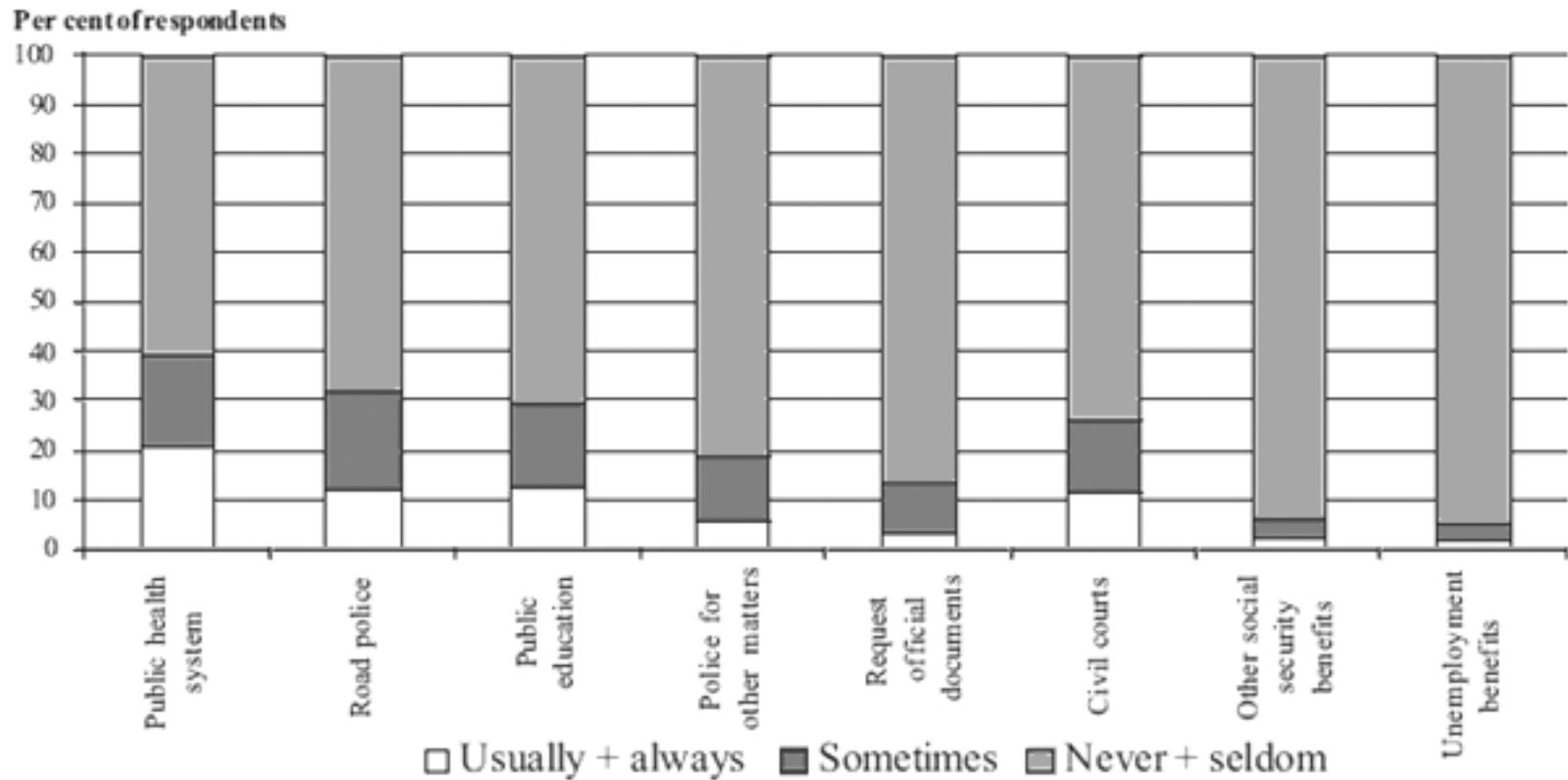
Frequency of "irregular payments" to public institutions

Per cent of respondents

EBRD SR

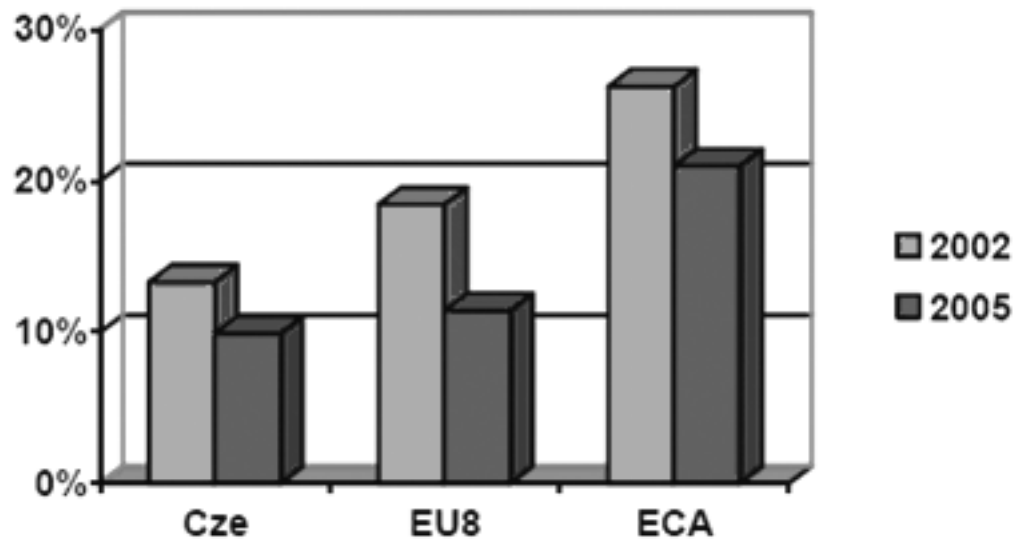
Frequency of "irregular payments" to public institutions

WB ČR

Bribe Frequency

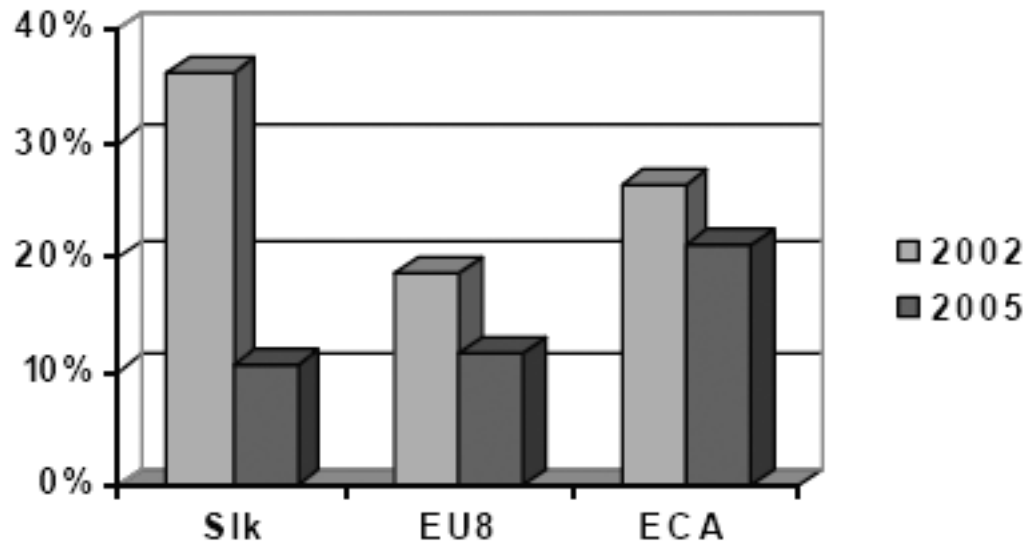
Percent of firms saying unofficial payments are frequent

WB SR

Bribe Frequency

Percent of firms saying unofficial payments are frequent

Hodnocení

- Tvrdá data
ČR polevila v represi – SR výrazně přitvrdila
- Index CPI
Po roce 2002 téměř stejný vývoj
- Průzkum EBRD
ČR lepší korupční situace než SR

Hodnocení - pokračování

- Měla represivní strategie úspěch?

- Tvrdá data – ano

- CPI – nijak výrazný

- EBRD – ne

Vláda snažící se bojovat proti korupci represí
neuspěla, proto taková strategie postrádala smysl

Hodnocení - pokračování

- Průzkum WB
 - ČR z roku 2002 na 2005 mírné zlepšení
 - SR z roku 2002 na 2005 velké zlepšení!
- ↓
- Proč? → EBRD průzkum rezidentů
WB průzkum podnikatelů

Hodnocení - pokračování

- Občané ČR a SR hodnotí zdravotní systém, policejní systém, veřejné školství jako nejzkorumpovanější
- Podnikatelé hodnotí SR pozitivně, protože Dzurinda prosadil protržní reformy

REPRESE NEFUNGUJE, REFORMY ANO

Shrnutí

- Byla opravdu změna institucionálního rámce zneužita ve prospěch jednotlivců a zájmových skupin?

PRAVDĚPODBNĚ ANO

- A pokud ano, dalo se tomuto vývoji vůbec nějak předejít a jak?

REPRESÍ NE

DALŠÍ PROTRŽNÍ REFORMY ANO

Děkuji za pozornost

Otázky?

Tomáš Otáhal

NEWTON College

tomas.otahal@newtoncollege.cz

<http://www.econ.muni.cz/~otahalt>